

Tekst: 1 Kor. 6, 12-20

Lieve mensen,

In de tekst die we vandaag horen, probeert Paulus duidelijk te maken aan zijn lezers wat het eigenlijk is om 'in Christus te zijn' door het af te zetten tegen wat het is om 'met een hoer omgang te hebben'. Dat eerste punt, wat het is om in Christus te zijn; dát wil hij duidelijk maken. Juist dát vraagt om zijn zorg. Want de situatie in zijn gemeente is doortrokken van allerlei soorten van tweespalt. Paulus herinnert eraan welk referentiepunt nu eigenlijk het enige is dat er toe doet. Daarom brengt hij het 'in Christus zijn' ter sprake. En om zijn punt helder te maken, zet hij het af tegen: omgang hebben met een hoer.

Ik ga hem achterna in zijn mystiek, in zijn idee over de eenheidservaring die kenmerkend is voor een bestaan als gedoopte. Ik zoek hem op met de vraag wat daarvan kan worden, wat er kan worden van mijn leven als één van die 'heiligen' - dat wil zeggen: mensen die gedoopt zijn – die in zijn gemeente verzameld zijn en met elkaar ruziën. Want over die eenheidservaring heeft Paulus een heel eigen idee. Je moet je realiseren dat die gemeente van hem daar in Korinthe eerder te vinden was in het havenkwartier met veel 'Malle Babbe's', zoals Herman van Veen ze ooit heeft bezongen dan in de dure straten waar een escortbureau zijn werkterrein heeft. Dat maakt al iets duidelijk. Dat Paulus die eenheidservaring, het zijn in de Pneuma, in de Heilige Geest, verduidelijkt door het af te zetten tegen de omgang met een hoer, staat niet los van een dergelijke context. Maar Paulus spreekt niet over moraal. 'Alles is mij geoorloofd. Ja'. *Ama et fac quod vis*. Bemin en doe wat je wil, zou Augustinus lang nadien schrijven. Maar Paulus weet dat die eenheidservaring gevat kan worden met verschillende contouren. Niet alles is goed voor mij, zegt hij erbij. En daarom wil hij de ruziënde heiligen in zijn gemeente herinneren aan de contouren van een Christusechte eenheidservaring. Eenheidservaring mag niet meebrengen dat ik mij laat knechten, zegt Paulus. Want in die multireligieuze havenstad Korinthe waren tal van contouren van die eenheidservaring te vinden.

Paulus spreekt niet over moraal. Hij spreekt vanuit een verlangen. Hij spreekt over een eenheidservaring. Hij wil iets zeggen dat eerder ligt op het vlak van mystiek en spiritualiteit. Daarin ga ik hem achterna.

Hoe ziet de contour eruit van de eenheidservaring die Paulus voor ogen heeft? Hij noemt het: met de Heer verenigd zijn in één geest. Eén 'pneuma', staat er in het Grieks. 'Pneuma' is een woord dat door Paulus wordt gebruikt om over de realiteit, de drijvende werkelijkheid van God te spreken. Het is een voorstelling die verbonden is met de adem van God die de mens in het bestaan geroepen heeft. Het is een voorstelling die verbonden is met het weten van de ruach Jhwh, die waait zij wil omdat ze vrij is en vrijheid sticht. Het is een voorstelling die inspireert tot profetische kritiek. En die tegelijk verbonden is met het idee van 'inwoning'. Pneuma is het woord voor de wijze waarop God mensen nabij is in een nooit aflatende distantie en transcendentie. Maar het bevat ook het besef van de wijze waarop de drijvende kracht van God in ons hart kan wonen, in een nooit aflatende terughoudende passie. Pneuma is ook de wijze waarop we – als het ware – door God bewoond worden.

Een van de oudste stukjes verkondiging van Paulus bevat het zinnetje: de Héér is de Pneuma. Die altijd grotere en tegelijk zo intieme werkelijkheid van God was op een unieke wijze present en bespeurbaar in de levensgeschiedenis, in de woorden en daden van Jezus.

Die 'bewoning' is in hem zó present geworden dat ze zijn leven onverwoestbaar heeft bestempeld. De dood van Jezus heeft die presentie ondergedompeld in een chaos van geweld en niet-zijn. En, zo wordt Paulus niet moe om te zeggen, alleen in die onderdompeling is zijn naam en zijn gestalte weer zichtbaar geworden.

In dit licht hoor je hem nu zeggen: uw lichaam is een tempel van de Heilige Geest die in u woont. Wie gedoopt is, zegt Paulus, is daarmee ook zelf een mens geworden die bewoond wordt door die altijd grotere, en tegelijk zo passionele kracht van Godswege die in Jezus werkzaam is. Uw lichaam is een tempel van de Heilige Geest. Met zo'n zinnetje moet je niet op een 'spirituele ruimtereis' gaan, zoals je met een woord van Frans Kellendonk zou kunnen zeggen. Daarvoor wilde Paulus zijn gemeente juist behoeden. Alsof het eenheidsgevoel pas goed bespeurbaar wordt wanneer je de aarde, en dus ook je eigen lijf ontstijgt, achter je laat. Je lichaam is zélf de ruimte van de altijd grotere, passionele en lankmoedige inwoning van de Pneuma van Godswege. Een tempel. Je lijf als een tempel. Dat is volgens Paulus kenmerkend voor een eenheidservaring in de traditie van Jezus.

Je lichaam als een tempel. Ik denk dat dit beeld niet veel te maken heeft met onze beelden van 'vlotte jonge lui'; ook niet met die van de tors van een Griekse held; of van een goed geconserveerde, bedaagde wijsgeer. De mensen uit de buurten in Korinthe waar de gemeente van Paulus te vinden was, zullen waarschijnlijk meestal niet in de plaatselijke Academie of het lokale Gymnasion te vinden zijn geweest. Er is ook niet zoveel tégen, zo versta ik Paulus. Hij heeft bij onze beelden van een lijf, en zo ook bij onze beelden van onszelf, eigenlijk maar één vraag: knechten ze je of maken ze je vrij? Alles is geoorloofd, maar niet alles is goed voor mij. De relatie met jezelf heeft weliswaar alles te maken met het lichaamsbeeld dat je van jezelf meedraagt, waarnaar je verlangt over waarover je je schaamt, en het heeft alles te maken met de lichaamscultuur die ik zelf erop na houdt. In die relatie tot jezelf is alles geoorloofd, zegt Paulus. Maar blijf je de vraag stellen of dit beeld je vrij maakt of je knecht.

Waarom nou dat contrast met de 'porneia', de omgang met een hoer? Ik zei al dat het Paulus niet gaat om moraal. Toch is niet alles goed, ook al mag alles. Want hoererij is iets dat mensen knecht, meent Paulus. Porneia maakt hoe dan ook van het lichaam een ruilmiddel en schept daardoor onvrijheid en afhankelijkheid. Zo kunnen ook die lichaamsbeelden en de eigen lichaamscultuur een ruilmiddel zijn. Daarom staat het in contrast met het 'zijn in de Heer'. Daarom kun je, als je wilt verduidelijken wat het is om in de Pneuma te zijn, het afzetten tegen wat het is om in 'porneia' te zijn. In een soort hyperbolische vergelijking zegt Paulus dan ook: zoek je eenheidservaring niet op een wijze die van je lichaam een ruilmiddel maakt, zodat je niet hoeft te vragen: hoeveel kost het of: wat bied je? 'Jullie zijn al gekocht en de prijs is betaald. Eér God met je lichaam. Dáárom gaan wij straks zingen:

Er is in ieder deel een deel
Van het ondeelbare geheel
Gelijk in elke kus, hoe kort,
Het hele leven meegegeven wordt.

Zo moge het zijn.